

L.M. VREUGDENHIL

Ik beloof je trouw

Bouwstenen voor een gelukkig huwelijk

Boekencentrum

Vooraf

Wat zou je willen meegeven aan jonge mensen die gaan trouwen? Die vraag stond mij voor ogen toen ik dit boek schreef. Informatie en overwegingen waar aanstaande bruidsparen en jong-gehuwden hun voordeel mee kunnen doen. Op de achtergrond speelden de vele gesprekken mee, die ik heb gevoerd met aanstaande bruidsparen. En natuurlijk ook mijn ervaringen in het huwelijkspastoraat. Ik hoop dat het daardoor vooral een praktisch boek geworden is.

Hoofdstuk zes begint met de opmerking dat trouwen wel een beetje lijkt op oud worden: we willen allemaal graag oud worden, maar oud zijn is niet altijd gemakkelijk. Zo trouwen we omdat we graag gelukkig willen worden, maar het is soms verdraaid moeilijk om als getrouwde mensen goed met elkaar om te gaan. Daarom is het belangrijk dat je niet onvoorbereid aan een huwelijk begint en dat je ook als getrouwde mensen bewust aan je relatie blijft werken. Daarvoor wil dit boek een handreiking zijn.

In het laatste hoofdstuk geef ik suggesties voor een kerkelijke gespreksgroep voor huwelijksvoorbereiding ofwel 'huwelijkscatechese'. Dat hoofdstuk is dus vooral bedoeld voor predikanten en kerkeraden.

Op mijn verzoek heeft drs. P.J. Verhagen, psychiater en theoloog te Breda, vanuit zijn eigen deskundigheid het manuscript doorgenomen. Graag wil ik hem bedanken voor zijn adviezen, waardoor ik enkele belangrijke verbeteringen heb kunnen aanbrengen. Die dank geldt ook mijn gereformeerde en hervormde collega's in Vriezenveen, die eveneens het manuscript hebben meegelezen. Ik draag dit boek op aan mijn lieve vrouw, die al bijna twintig jaar mijn trouwe reisgenoot is op de levensweg.

L.M. Vreugdenhil

EENMAAL, TOEN ALLE DIEREN KWAMEN

Eenmaal, toen alle dieren kwamen
en Adam namen voor hen vond,
zag hij hen aan: zij gingen samen,
maar geen die hem terzijde stond;
de mens, de kroon op al Gods werken
was eenzaam in het paradijs
totdat een vrouw hem kwam versterken –
ook mensen schiep God paarsgewijs!

Als man en vrouw zijn wij geschapen,
een koning en een koningin,
elkaar tot schild, elkaar tot wapen,
tezamen één, een nieuw gezin.
Zoals de Heer zijn bruid beminde,
zich voor haar gaf tot in de dood,
zo wil Hij man en vrouw verbinden:
voorgoed elkanders deelgenoot.

Melodie: Psalm 118

Tekst: L.M. Vreugdenhil

1. Het huwelijk: een inzetting van God

Twee mensen die van elkaar houden, geven elkaar het jawoord, op het stadhuis en in de kerk. Zo bevestigen zij hun liefde tot een levenslang verbond van trouw. Ze ‘treden in het huwelijk’, zeggen we plechtig. Vroeger was dat het vanzelfsprekende eindpunt van een verloving. Het instituut van het huwelijk was onaangevochten. Vandaag de dag is dat heel anders. Samenwonen, LAT-relaties en bewust ongehuwd moederschap (BOM) komen steeds vaker voor. Velen beschouwen het verschil tussen huwelijk en samenwonen niet meer als wezenlijk, maar slechts als een verschil in vormgeving.¹ Steeds meer komen we als christenen in de moderne samenleving apart te staan met een eigen levensstijl en een eigen ethiek. Meer dan ooit zijn we daarom nu geroepen om daar verantwoording van af te leggen. Want we mogen natuurlijk niet de indruk wekken dat wij ons beter voelen dan degenen die er andere principes op nahouden. We zijn geen haar beter dan welke heiden ook maar, alleen geloven wij dat de inzettingen en geboden van God beter zijn voor ons, mensen, dan de maniertjes van leven die we zelf uitdenken.

Als pastor kom ik nogal eens in aanraking met de schade en het puin, die het gevolg zijn van wat mensen zelf aanrommelend, binnen en buiten het huwelijk.² Des te meer bewondering krijg ik daardoor voor de gebruiksaanwijzing die de Here God voor de relatie van man en vrouw bij de schepping heeft bijgevoegd. Daarover gaat het in dit boek en in het bijzonder in dit hoofdstuk.

Door God ingesteld

Wat is het huwelijk eigenlijk? Je kunt het natuurlijk opvatten als een sociaal contract tussen een man en een vrouw, waar een aantal rechten en plichten aan verbonden zijn. Op zichzelf mag dat waar

zijn, maar een christelijk huwelijk houdt meer in. In de bijbel wordt het huwelijk gezien als een verbond. Het is door God ingesteld als een levenslang verbond van liefde en trouw. In het Oude Testament wordt het huwelijk gefundeerd in de schepping (Genesis 1:27; 2:18-25) en wordt dat verbond tussen man en vrouw een beeld van de verbondsrelatie tussen de Here en zijn volk Israël (Jesaja 54:5; 62:5; Jeremia 2:2; Ezechiël 16; Hosea 2:18). In het Nieuwe Testament grijpt de Here Jezus eveneens terug op de schepping (Marcus 10:6-9) en Paulus ziet in de verhouding tussen man en vrouw een afspiegeling van de relatie tussen Christus en de gemeente (Efeziërs 5:22-33).

In het eerste hoofdstuk van de bijbel horen wij al dat God de mens als man en vrouw, in partnerschap geschapen heeft:

‘En God schiep de mens naar zijn beeld; naar Gods beeld schiep hij hem; man en vrouw schiep Hij hen’ (Genesis 1:27).

Vervolgens krijgen we in Genesis 2 meer te horen over het geheim van de schepping van man en vrouw en Gods bedoeling daarmee. God heeft Adam gemaakt en hem een plaats gegeven in de Hof van Eden. Het lijkt allemaal zo mooi en zo goed, maar dan klinkt er ineens een dissonant. Nadat we telkens die refrein-woorden uit het scheppingsverhaal gehoord hebben – ‘En God zag dat het goed was’ – horen we nu ineens: ‘Het is niet goed...’

‘En de HERE God zei: Het is niet goed dat de mens alleen zij. Ik zal hem een hulp maken die bij hem past’ (Genesis 2:18).

Dat vindt trouwens niet alleen de Here God, ook Adam zelf komt tot die ontdekking. Als de dieren bij hem langskomen om van hem hun naam te ontvangen, ziet Adam ze telkens paarsgewijs komen, twee aan twee. En dan lezen we: ‘Maar voor zichzelf vond hij geen hulp, die bij hem paste’ (vs. 20). Letterlijk staat er: ‘een hulp, hem

tegenover'. God heeft de mens zo geschapen dat hij niet genoeg heeft aan zichzelf. Hij heeft iemand nodig tegenover zich, een reisgenoot, een partner, een metgezel, die hem ook tegenspel biedt, een *jij*. De mens moet bewaard worden voor eenzaamheid en voor eenzijdigheid. Hij wacht op antwoord.

God heeft niet *de* mens in het algemeen geschapen, maar alleen mannen en vrouwen. Precies zoals *de* schoen in het algemeen niet bestaat, maar alleen linker- en rechterschoenen. Ze passen bij elkaar, twee aan twee. Ze vormen samen een paar en zo is het ook met de mens. Daarom belijden wij als christelijke gemeente dat het huwelijk niet zomaar een samenlevingsvorm is, die mensen hebben bedacht, maar een inzetting van God, gefundeerd in zijn scheppingswerk. Dat is dan ook het commentaar van de verteller in Genesis 2:24:

'Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en zij zullen tot één vlees zijn.'

Hij noemt daarmee in één adem de drie dingen, die noodzakelijk zijn voor een huwelijk: verlaten, aanhangen en tot één vlees worden.

Verlaten

Het woord 'verlaten' wijst op de openbare, wettelijke handeling die de relatie van twee mensen tot een huwelijk maakt. Een man verlaat zijn vader en moeder en gaat samen met zijn vrouw een eigen leven opbouwen. Dat is geen onderonsje van twee mensen die elkaar aardig vinden, maar een verbondssluiting, een gebeurtenis waar de samenleving, ook in juridische zin, bij betrokken is. Wel kan de vormgeving van het huwelijk variëren, al naar gelang de tijd en de cultuur. In de bijbelse tijd was er nog geen stadhuis waar het huwelijk gesloten werd door de ambtenaar van de burgerlijke stand. Toch was de gemeenschap ook toen al nadrukkelijk betrok-

ken bij de huwelijksluiting en ging het wezenlijk om dezelfde dingen als nu.³

In de eerste plaats zien we dat de *ouders* van bruid en bruidegom regelend optraden bij het tot stand komen van het huwelijk van hun kinderen (Genesis 21:21; 24; 28:1-5; 38:6; Deuteronomium 7:3; Richteren 14:2, 10). In feite vervulden zij de taak die nu door de overheid wordt waargenomen. Soms speelden de oudsten in de poort een rol, zoals bekend is uit het boek Ruth (Ruth 4:1-13).

In de tweede plaats moest er een *bruidsprijs* ('mohar') betaald worden aan de vader van het meisje, meestal door de vader van de bruidegom, soms door de bruidegom zelf (Genesis 29:15-30; 34:12; Exodus 22:16; Jozua 15:16; Richteren 1:12; 1 Samuël 18:25). We moeten daar niet uit concluderen dat de bruid dus gekocht werd en nu het bezit werd van haar man; het was hooguit een schadeloosstelling voor de familie van het meisje die door haar vertrek een arbeidskracht verloor. De bruidsprijs had voornamelijk een symbolische en juridische betekenis: het overhandigen ervan gold als een huwelijksvereenkomst. Daarmee was het jonge paar in feite aan elkaar gebonden, 'ondertrouwd' zouden wij zeggen. Zij waren dan voor elkaar bestemd, maar woonden nog niet samen en mochten ook nog geen seksuele omgang hebben met elkaar. Een meisje ging als maagd het huwelijk in (Genesis 24:16; Leviticus 21:13-14; Deuteronomium 22:13-21; Matteüs 1:19, 25; Lucas 1:34).

In de derde plaats bestonden er ook geschreven *huwelijkssoorkonden*. Weliswaar vinden we alleen in het apocriefe boek Tobit zo'n huwelijkscontract vermeld (Tobit 7:16), maar de opgravingen hebben tal van huwelijksvereenkomsten uit de bijbelse tijd aan het licht gebracht. Daaruit blijkt dat de betaling van de bruidsprijs en andere huwelijksafspraken wel degelijk schriftelijk werden vastgelegd.⁴ Het 'boterbriefje' heeft dus al oude papieren!

Ten slotte kwam er een dag waarop officieel de *bruiloft* werd ge-

vierd. Pas daarna gingen man en vrouw samen onder één dak wonen. Zo'n bruiloft kon wel zeven dagen duren en het ging er zeer feestelijk aan toe met muziek, reidans, wedstrijden, raadsels opgeven, eten en drinken (Richteren 14). Aan het eind van de eerste bruiloftsdag werd de bruid uit haar ouderlijk huis in een feestelijke optocht naar de tent of het huis van het jonge paar gebracht (Genesis 24:67; Matteüs 25:1-13). Dan brak het grote moment aan waarop de bruidegom zijn bruid in al haar schoonheid mocht zien en in diezelfde nacht hadden zij voor het eerst seksuele omgang met elkaar. Daarmee is het huwelijk, dat door de overhandiging van de bruidsprijs in principe al gesloten was, definitief voltrokken.

Uit het bovenstaande is duidelijk dat de gemeenschap volop bij de huwelijksluiting betrokken was. Het was een openbare, rechtsgeldige handeling. Waarom is dat belangrijk? Omdat het huwelijk meer omvat dan enkel twee mensen die besluiten om voortaan samen verder te gaan. Je maakt ook deel uit van je familie en van de samenleving. Het huwelijk is geen privézaak maar de kleinste cel, de kleinste samenlevingsvorm, in kerk en maatschappij. Bovendien is het huwelijk een verbond tussen twee mensen. Een verbond is meer dan een onderlinge afspraak, het is geen onderonsje. Een verbond vraagt om een zorgvuldige vormgeving. Daarom vindt de huwelijksluiting plaats als een openbare aangelegenheid en daarom wordt op die dag samen met anderen feest gevierd.

Emotioneel probleem

Het woord 'verlaten' wijst natuurlijk niet alleen op het officiële begin van het huwelijk, het duidt tegelijk ook een emotioneel probleem aan. Kinderen gaan de deur uit, ze moeten hun ouders loslaten, en omgekeerd. Dat kost moeite. 'Verlaten' is de prijs van het geluk. Er moet een duidelijke breuk zijn met het leven van voor de trouwdag. Zoals een baby niet kan opgroeien als de navelstreng niet is doorgeknipt, zo kan een huwelijk zich niet ontwikkelen als er geen echt 'verlaten' is. Een afstand nemen van het ouderlijk huis, letterlijk en figuurlijk.

Overigens was het in de bijbelse tijd zo, dat juist een meisje haar familie moest verlaten en bij haar man gaan wonen. De gezinnen leefden in een groot familieverband samen op één erf. Voor het meisje was de trouwdag veel ingrijpender dan voor de jongen. Zij moest haar familie achterlaten en trouwde in in de stam en in de familie van haar man. In die situatie moet deze tekst wel bijna een revolutionaire klank hebben gehad. Niet alleen het meisje, maar ook de man moet zijn vader en moeder verlaten! Ook al blijft hij op hetzelfde erf wonen, vanaf de huwelijksdag wordt de relatie tot zijn ouders anders. Hij is dan in de eerste plaats echtgenoot en pas in tweede instantie ook nog zoon van zijn ouders. Alleen zo kunnen man en vrouw samen een eigen leven opbouwen.

Dat afstand nemen om het huwelijk kans tot ontplooiing te geven, is dus een opdracht, zowel voor het jonge paar als voor hun ouders. Ik zeg wel eens tegen een bruidspaar: 'Als je bij je ouders op bezoek geweest bent, moet je niet zeggen: Ik ben vandaag nog even thuis geweest, want *thuis* is immers niet meer het ouderlijk huis, maar je eigen, nieuwe adres.'

Pas getrouwde mensen moeten leren om hun problemen zoveel mogelijk met elkaar te bespreken, samen op te lossen, en niet al te gauw hulp te zoeken bij hun ouders. Vooral in het begin luistert dat nauw. Je moet voorkomen dat je op ze gaat leunen, want daar kan op den duur je huwelijk van gaan scheefgroeien. Als je die afstand zelf duidelijk aangeeft, zal het ook voor je ouders makkelijker zijn om je los te laten. Walter Trobisch vergeleek ouders eens met een kip, die eendeëieren heeft uitgebroed. Als de eieren uitkomen waggen de jonge eendjes naar een plas en zwemmen weg. De kip blijft aan de waterkant achter.⁵ Hoe beter de relatie met de wederzijdse ouders is, hoe dichter je bij ze in de buurt woont, des te meer is het nodig toch ook die afstand in de gaten te houden. Je hebt een eigen plek nodig, waar je zonder inmenging van derden jezelf kunt zijn om samen inhoud te geven aan je huwelijk.

Het tweede kernwoord in Gen. 2:24 is 'aanhangen'. Verlaten en aanhangen horen bij elkaar. Het eerste woord beschrijft meer de openbare, wettelijke handeling, het tweede wijst op de persoonlijke toewending tot elkaar van beide echtgenoten. De letterlijke betekenis van 'aanhangen' is: lijmen, plakken. 'Aankleven' heeft de Statenvertaling ervan gemaakt. Dat klinkt misschien wat klitterig, maar dat hoort er toch ook een beetje bij. Man en vrouw worden in het huwelijk samengelijmd, zoals twee stukken papier.⁶ Als je later probeert ze weer van elkaar los te maken, scheur je ze allebei. Echtscheiding is altijd schade, altijd pijn voor twee.

Elkaar 'aanhangen' betekent in elk geval dat je heel dicht bij elkaar bent. Je bent voor elkaar nummer één, belangrijker dan je beroep, je hobby, je familie en je vrienden. Daarom zet je soms bewust bepaalde dingen opzij om ruimte te creëren voor je partner. Daarom heb je belangstelling voor elkaar. Daarom doe je je uiterste best om elkaar te begrijpen. Dat je vrouw of man nummer één voor je is, dat is geen romantiek die bij het eerste huwelijksgeluk hoort, maar dat moet zo blijven. Daar moet je heel je leven lang bewust aan blijven werken. Om het mooi te houden en om het zo mogelijk nog mooier te maken. Zo groei je samen tot 'één vlees'.

Eén vlees

Bij die uitdrukking denken de meeste mensen onmiddellijk aan de geslachtsgemeenschap. Dat is goed, als je er maar bij bedenkt dat de lichamelijke eenwording bedoeld is om de totale levensgemeenschap die je met elkaar hebt, tot uitdrukking te brengen. 'Tot één vlees zijn' wil zeggen dat man en vrouw alles gemeenschappelijk hebben. Niet alleen het bed delen ze met elkaar, niet alleen de materiële dingen, maar ook gedachten en gevoelens, blijdschap en verdriet, hoop en vrees, succes en mislukking. Hoewel je twee verschillende mensen blijft, groeit er een eenwording naar geest, ziel en lichaam.

Dat is de diepere betekenis van dat merkwaardige verhaal in Genesis 2 over de schepping van Eva. Aanvankelijk is Adam nog alleen, maar dan krijgt hij van God 'een hulp tegenover zich'. Nee, geen hulpje in de huishouding, dat zijn pantoffels klaarzet, zijn koffie inschenkt en zijn broekjes wast. Het Hebreeuwse woord voor 'hulp' wordt in de bijbel vaak gebruikt om de Here God aan te duiden. Je kunt denken aan de woorden waarmee we een kerkdienst beginnen: 'Onze hulp is in de Naam van de HERE...' Of aan Psalm 146: 'Zalig hij die in dit leven / Jakobs God als helper heeft.' Je 'hulp' of 'helper' is iemand die naast je staat, iemand op wie je kunt vertrouwen, iemand die je ruggesteunt. Adam krijgt 'een hulp tegenover zich' of 'een hulp als zijn wederhelft'. Eva wordt gebouwd uit de rib of uit de zijde van Adam. Zo wordt de mens die eerst nog alleen is, uitgebouwd tot man en manin. Geen vreemden van elkaar, maar elkaars wederhelft. In de ander mag je iets van jezelf ontmoeten, je andere ik. Een rabbijn tekende hierbij aan:

'De vrouw werd geboren uit een rib uit Adams zijde;
niet uit zijn hoofd om hem te overtreffen,
niet uit zijn voeten om door hem vertrappt te worden,
maar uit zijn zijde, om zijn gelijke te wezen,
van onder zijn arm, om door hem beschermd te worden
en dicht bij zijn hart, om door hem bemind te worden.'

Zo hebben we in dit hoofdstuk gezien dat het huwelijk door God is ingesteld en bedoeld als een verbond voor het leven. In het volgende hoofdstuk zullen we dieper ingaan op de betekenis daarvan en de bijbelse opvatting van het huwelijk confronteren met het zogenaamde samenwonen waar velen tegenwoordig toe overgaan. Tevens zullen we ons afvragen wat in de bijbel onder 'liefde' wordt verstaan en wat dat betekent voor de praktijk van het huwelijksleven.

‘Het huwelijk betekent meer dan alleen uw liefde voor elkaar. Het is van hoger rang en heeft een hoger gezag. Want het is een heilige instelling van God, waardoor Hij de mensen tot het einde der dagen wil bewaren. In uw liefde bent u beiden alleen op de wereld; in uw huwelijk echter zijt ge een schakel in de keten der geslachten, die God doet komen en gaan tot zijn eer en die Hij roept tot zijn Rijk. In uw liefde bestaat slechts de hemel van uw eigen geluk, maar door het huwelijk wordt u een nieuwe verantwoordelijkheid opgelegd tegenover wereld en mensheid. Uw liefde is uw persoonlijk bezit, maar het huwelijk gaat boven het persoonlijke uit; het is een roeping en een ambt. Zoals eerst de kroon iemand tot koning maakt en niet alleen zijn wil tot heersen, zo maakt niet reeds de liefde, doch pas het huwelijk u tot een paar voor God en de mensen.’

Uit: Dietrich Bonhoeffer, Verzet en overgave

Al die jaren
is het er geweest
dat wederzijds
aanwezig zijn
dat met lichaam en ziel
elkaar een verhaal vertellen
van nabijheid
dat elkaar bewaren
voor de verschrikking
van het alleen zijn.

Uit: Geert Boogaard, Niet zonder hoop

Trouwen lijkt een beetje op oud worden: we willen allemaal graag oud worden, maar oud zijn is niet altijd gemakkelijk. Zo trouwen we omdat we graag gelukkig willen worden, maar het is soms verdraaid moeilijk om als getrouwde mensen goed met elkaar om te gaan. Daarom is het belangrijk dat je niet onvoorbereid aan een huwelijk begint en dat je ook als getrouwde mensen aan je relatie blijft werken. Daarvoor wil dit boek een handreiking zijn. Het is gebaseerd op talloze gesprekken met aanstaande bruidsparen.

De auteur L.M. Vreugdenhil (1950 – 2001) was gehuwd en vader van drie kinderen. Hij stond als hervormd predikant in de gemeenten Aagtekerke, Gouda, Vriezenveen en Amersfoort. Van zijn hand verschenen o.a.: **Ontmoetingen met Jezus, Eens zul je nooit meer huilen, Wil je wel geloven en Vriendschap met God.**

NUR 711

